

*О. І. Гузела, Л. А. Швайка**Українська академія друкарства***ДІАЛЕКТИКА ЖИТТЯ****(до 120-ліття з дня народження Б. Г. Кусліцького)**

Стаття містить короткі біографічні відомості про багаторічного завідувача кафедри економіки та організації поліграфічної промисловості, декана інженерно-економічного факультету Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова Б. Г. Кусліцького.

*Життя складна, сувора діалектика...
Історія — найвищий нам суддя.*

А. Кацнельсон

Кожне життя — діалектика. Проте діалектика життя кожної людини, укладена між двох дат — народження і смерті, — абсолютно різна: за змістом, висотою досягнень і масштабами діяльності, за ключовими факторами розвитку й основними критеріями моралі. Наділена розумом, людина завжди стоїть перед вибором напряму наступного кроку. І вибирає. Хоча далеко не завжди правильно. Але це розуміє вже тоді, коли сама стає історією. І, напевно, велике щастя, якщо життєві цінності людини збігаються з цінностями історії. Значить, життя прожито немарно.

У житті кандидата економічних наук, доцента Бориса Григоровича Кусліцького можна виділити три основні періоди, упродовж яких він формувався як економіст, поліграфіст, педагог і вчений. Перший період (1890–1924 рр.) характеризується пошуком себе і свого місця в тогочасному бурхливому політичному середовищі. Тоді життя змінювалося кардинально і важко було зорієнтуватися в

ньому, не помилитися, не загубитися без мудрої батьківської поради й опіки. Він не загубився — вижив, визначив життєві орієнтири і впевнено попростував у майбутнє. Другий — харківський період (1924–1945 рр.) — час професійного зростання та визнання. Третій період — львівський (1945–1963 рр.) — означений інтенсивною працею зі становлення та розвитку Українського

поліграфічного інституту та науково-дослідного інституту поліграфії у Львові, формування власного наукового напрямку. Період, який увінчався суттєвими успіхами.

Кусліцький Борис Григорович народився 24 липня 1890 року в м. Крюкові Кіровоградської області (за колишнім адміністративним поділом Полтавської губернії) в єврейській міщанській родині. Батько був ремісником-кравцем, мати — домогосподаркою. У 1897–1903 роках навчався в школі, працював учнем на кондитерській фабриці «Гурарі і Зільберборг» у м. Кременчуці. Згодом влаштувався в друкарню і до служби у війську працював складальником у Кременчуці, Катеринославі, Маріуполі. Служив Борис Григорович в елітному уланському (кінному) полку в м. Охтирці на Харківщині, брав участь у Першій світовій війні. Пройшовши реабілітацію після важкого поранення, повернувся в друкарню, але через проблеми зі здоров'ям довго там не працював — перейшов у бухгалтерію Російсько-Азійського банку в Маріуполі, де трудився до його націоналізації. У роки громадянської війни змушений був переховуватися, евакуююватися, брати короткочасну участь у військових діях. Знову важко хворів — на черевний тиф.

У 1920 році сім'я переїхала в Сталіно, де Борис Григорович поступив на службу в робітничо-селянську інспекцію (РСІ) завідувачем фінансово-економічної служби, був обраний до Сталінської міської ради. Далі була праця в Запорізькій РСІ, комунгоспі й облвиконкомі.

З 1924 року розпочинається харківський період життя майбутнього вченого. Після переїзду в столицю обіймав посаду головного бухгалтера й інспектора в Книгоспілці, інструктора з планування в державному торговельному підприємстві «Ларьок». Відтак влаштувався на книжкову фабрику ім. Петровського, де займав посади головного бухгалтера та начальника планово-економічного відділу. У 1930 році вступив на інженерно-поліграфічний факультет новоствореного Харківського поліграфічного інституту, який успішно закінчив без відриву від виробництва. Ще будучи студентом, почав викладати дисципліну «Планування поліграфічного виробництва» як асистент, оскільки мав на той час значний практичний досвід. Потім уже самостійно читав цей курс і працював в інституті за сумісництвом. За наукові праці з питань планування поліграфічного виробництва Вища атестаційна комісія присвоїла Борису Григоровичу звання доцента кафедри економіки, організації і планування поліграфічного виробництва.

Одночасно з виробничою, навчально-науковою і педагогічною діяльністю Б. Г. Кусліцький проводив активну громадсько-політичну роботу: у 1941 році працював другим і першим секретарем парторганізації фабрики.

У період німецької окупації (1941–1943 рр.) Борис Григорович був евакуйований у Семипалатинськ, де працював головним бухгалтером на взуттєвій фабриці та у міській плановій комісії. У 1943 році Б. Г. Кусліцького за вказівкою ЦК ВКП(б) відрядили в розпорядження Харківського обкому КП(б). Восени того ж року секретаріат преси ЦК КП(б) скерував його на роботу

начальником планового відділу Укрвидаву ЦК КП(б), а з липня 1945 року Управління в справах поліграфії і видавництв при РНК УРСР направило в Український поліграфічний інститут, який уже функціонував у Львові. Тут учений посідав посаду завідувача кафедри економіки поліграфічного виробництва і за сумісництвом працював старшим науковим співробітником Українського науково-дослідного інституту поліграфії. Так розпочався львівський період у житті вже знаного в галузі фахівця високої проби.

Перша публікація Б. Г. Кусліцького з'явилася в «Наукових записках Харківського поліграфічного інституту» в 1939 році. Вона стосувалася методики визначення показника валової продукції для складання плану діяльності поліграфічного підприємства. Відтак були надруковані наукові статті з питань розрахунку потреби робочої сили, заробітної плати і ціноутворення на поліграфічних підприємствах, які вражали своєю актуальністю, обґрунтованістю і значними обсягами (32–44 с.). Друкувався науковець і в галузевому журналі «Полиграфическое производство», «Наукових записках УПІ», виданнях Укрполіграфвидаву.

У вересні 1945 року Б. Г. Кусліцький стає деканом інженерно-економічного факультету УПІ. На цій посаді багато сил й енергії віддав навчально-виховному процесу, розробленню методики забезпечення економічних дисциплін, організації якісної підготовки фахівців для поліграфічної галузі. У студентському середовищі його поважали, у професорсько-викладацькому — цінували за ділову якість, у науковому — з ним рахувалися як авторитетним знавцем проблем галузі. Врешті-решт наукова робота увінчалася захистом у Московському поліграфічному інституті в 1955 році кандидатської дисертації «Оборотні засоби в поліграфічному виробництві та їх планування». Офіційними опонентами були професор З. С. Каценеленбаум та доцент С. Ф. Костржевський. Досліджені в роботі проблеми і рекомендації було визнано практиками, їх успішно апробували на підприємствах галузі. Багатий науково-практичний матеріал, нагромаджений ученим, знаходив своє вираження в нових публікаціях. Так, у 1957 році в Москві у Державному видавництві політичної літератури побачило світ видання, де Б. Г. Кусліцький підготував гл. VIII «Аналіз виконання фінансового плану» та гл. IX «Нормування оборотних засобів», матеріали яких мали велике практичне значення для забезпечення ефективності діяльності поліграфічних підприємств.

Борис Григорович Кусліцький пропрацював в УПІ до літа 1963 року: був звільнений у зв'язку з виходом на пенсію. Не переставав спілкуватися з колегами на кафедрі до останку. У 1966 році Бориса Григоровича не стало. В останню дорогу його провели рідні і друзі, колеги і студенти, провели урочисто і шанобливо, як глибокоповажану і заслужену людину.

Давні мудреці і філософи говорили, що з кожною людиною в цьому світі народжується щось унікальне, чого не було досі. Життя дає можливість пересвідчитися в цьому. Особливо, якщо це життя людини, яку споглядаєш збоку та ще й через призму часу. Борис Григорович Кусліцький також мав свою

унікальність: пережив війни, переворот суспільної формації, пристосувався до діючого режиму. Його життя — це воістину «безперервна боротьба», можливо, і з самим собою. Однак він зумів «створити в собі достатній порядок і гармонію», «прийняти ті зміни та той неспокій», які несла кожна мить, що була теперішньою. А це означає, що він був людиною. Продовжив свій рід у синові Августові Борисовичу, який пішов науково-педагогічною дорогою батька, сформував свою школу, підготував учнів і послідовників. Він залишив значущий слід у розвитку поліграфії і добру пам'ять, що передається кожному наступному поколінню поліграфістів. А це в масштабах вічності важить ох як багато!

ДИАЛЕКТИКА ЖИЗНИ

(к 120-летию со дня рождения Б. Г. Куслицкого)

Статья содержит краткие биографические сведения о многолетнем заведующем кафедрой экономики и организации полиграфической промышленности, декане инженерно-экономического факультета Украинского полиграфического института им. Ивана Федорова Б. Г. Куслицком

DIALECTICS OF LIFE

(to 120-anniversary from the day of B. G. Kuslickogo)

The article contains short-story biographic information about a long-term manager the department of economy and organization of polydiene industry, dean of engineer-economic faculty of the Ukrainian polydiene institute the name of Ivan Fedorova B. G. Kuslickogo

Стаття надійшла 18.06.2010